

Sygn. akt V CSK 404/07

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Gminy i Miasta K.
przeciwko Spółce Wodnej „B.(...)” w R.
przy udziale Prokuratura Prokuratury Apelacyjnej
o wydanie i ustalenie nieważności umowy,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 22 lutego 2008 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lutego 2007
r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz strony
powodowej 5400 zł (pięć tysięcy czterysta) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Strona powodowa Gmina i Miasto K. w pozwie wniesionym przeciwko Spółce Wodnej „B.(...)” w R. domagała się ustalenia nieważności umowy zawartej przez strony

z dnia 4 października 1997 r. oraz wydania budowli i urządzeń wodociągowych przekazanych stronie pozwanej w wyniku wykonania wcześniej zawartej umowy z dnia 15 lutego 1993 r. Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2006 r. uwzględnił powództwo o wydanie, a dalej idące żądanie oddalił. Sąd ten ustalił, że w dniu 15 lutego 1993 r. strony zawarły umowę dotyczącą eksploatacji przez stronę pozwaną gminnych urządzeń wodno-ściekowych. Kolejną umowę w tym zakresie strony zawarły w połowie 1998 r., jednakże widniała na niej inna data - 4 października 1997 r. W tym czasie odbyło się wspólne posiedzenie zarządów stron poświęcone prowadzeniu gospodarki wodnej na terenie Gminy K. Umowę datowaną na 4 października 1997 r. w imieniu gminy podpisał burmistrz i jego zastępca, a w imieniu strony pozwanej dyrektor i główna księgowa, którzy nie byli członkami zarządu spółki i nie posiadali upoważnienia do działania w jej imieniu. Zawierając tę umowę, strona powodowa zaniechała przeprowadzenia postępowania w trybie ustawy o zamówieniach publicznych, a na umowie zabrakło kontrasygnaty skarbnika gminy. Strony zmieniły w niej między innymi zapis dotyczący możliwości wypowiedzenia umowy. Okres wypowiedzenia został wydłużony z 3 miesięcy do 3 lat. Strona powodowa w dniu 30 grudnia 2003 r. złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu umowy z 4 października 1997 r. W kwietniu 2004 r. podczas komisyjnego odczytu liczników stwierdziła nieprawidłowości w pomiarze pobranej wody. Strona pozwana odmówiła wydania gminie jej urządzeń wodno-ściekowych. W czerwcu 2004 r. podjęła uchwałę o podwyższeniu opłat z dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków.

Sąd pierwszej instancji uznał, że przy zawarciu umowy przez strony doszło do naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, gdyż zaniechano przeprowadzenia wymaganego w nich postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Zasadne było zatem twierdzenie strony powodowej o nieważności umowy, co przemawiało za uwzględnieniem powództwa o wydanie. Nie posiadała ona natomiast interesu prawnego w domaganiu się ustalenia nieważności umowy, gdyż mogła uzyskać ochronę swoich praw na innej drodze.

Apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w C. zostały oddalone wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lutego 2007 r. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, które uzupełnił dodatkowo o kwestie dotyczące uregulowanych w statucie strony pozwanej zasad jej reprezentacji oraz osób pełniących funkcję burmistrza i jego zastępcy w dniu 4 października 1997 r. oraz daty faktycznego zawarcia umowy datowanej na ten dzień. W oparciu o te ustalenia stwierdził, że

reprezentacja strony pozwanej przy zawieraniu umowy nie była prawidłowa. Z tego względu umowa ta nie wywarła jakichkolwiek skutków prawnych, w tym - odnoszących się do terminu wypowiedzenia umowy łączącej strony. Umowa ta była nadto nieważna z uwagi na treść art. 58 k.c. Została bowiem sfałszowana co do daty jej zawarcia. Jej antydatowanie miało ewidentnie cel obejścia przepisów przewidujących obowiązek podjęcia uchwały przez radę gminy koniecznej dla określenia sposobu prowadzenia i form gospodarki komunalnej. Natomiast wprowadzenie 3 letniego okresu wypowiedzenia umowy miało na celu pozbawienie Gminy K. kontroli nad zaspokajaniem zbiorowych potrzeb mieszkańców. Uznał również za zasadną ocenę Sądu pierwszej instancji co do zawarcia umowy z pominięciem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych i związanej z tym jej nieważności. W jego ocenie, brak było zatem podstaw do uwzględnienia apelacji strony pozwanej. Pozbawiona uzasadnionych podstaw była również apelacja strony powodowej, gdyż uwzględnienie powództwa o wydanie przesądzało o braku interesu strony powodowej w domaganiu się ustalenia nieważności umowy.

Skarga kasacyjna strony pozwanej została oparta o podstawę naruszenia prawa materialnego. W jej ramach skarżąca zarzuciła obrazę art. 103 § 1 k.c., art. 65 § 2 k.c., art. 60 k.c., art. 3 ust. 1 i art. 6 pkt 2 ustawy o zamówieniach publicznych oraz art. 164 ust. 5, art. 165 i art. 170 prawa wodnego. W oparciu o te zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej apelację strony pozwanej i orzeczenie w tym zakresie co do istoty sprawy lub przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stanowisko strony pozwanej sprzeciwiające się uwzględnieniu powództwa o wydanie, co stanowiło w postępowaniu kasacyjnym wyłączny przedmiot sporu, było oparte o zarzut, że strona powodowa nie wypowiedziała skutecznie umowy, z uwagi na termin wypowiedzenia określony w umowie datowanej na 4 października 1997 r. a wynoszący 3 lata. Stało się ono w istocie bezprzedmiotowe, skoro wytoczenie powództwa ewidentnie stanowiłoby ostatecznie wypowiedzenie umowy, pomijając ocenę skuteczności jej wypowiedzenia dokonanego w dniu 30 grudnia 2003 r., a od daty wytoczenia powództwa upłynął okres ponad 3 lat, który został przewidziany w umowie z 4 października 1997 r.

Nadto w skardze kasacyjnej strony pozwanej nie zarzucono naruszenia art. 58 k.c., który to przepis w związku ze stwierdzonym antydatowaniem umowy z dnia 4 października 1997 r. w ocenie Sądu Apelacyjnego stanowił jedną z podstaw stwierdzenia jej nieważności.

Brak tego zarzutu oznacza, że strona pozwana nie zakwestionowała skutecznie oceny Sądu drugiej instancji odnoszącego się do stwierdzenia nieważności umowy, a w konsekwencji już z tego względu brak było podstaw dla przyjęcia, że strony zawarły umowę przewidującą 3 letni okres jej wypowiedzenia.

Z kolei bezzasadny był pogląd skarżącej, że fakt wykonywania umowy po jej zawarciu może stanowić wystarczającą podstawę dla stwierdzenia, że w ten sposób doszło do potwierdzenia warunków umowy z dnia 4 października 1997 r. i jej zawarcia w pełnym zakresie, w sposób dorozumiany. Sąd Apelacyjny stwierdził zasadnie, że wykonywanie umowy dotyczącej prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej poprzez eksploatację odpowiednich urządzeń nie oznacza, że w wyniku takiego stanu stosunków faktycznych został wprowadzony do umowy nowy termin jej wypowiedzenia. Również z tego względu brak było podstaw do przyjęcia, że strony wiązały 3 letni okres wypowiedzenia. Toteż zarzuty naruszenia art. 60, 65 § 2 i 103 § 1 k.c. były nieuzasadnione.

W tych okolicznościach bezprzedmiotowe stało się rozważanie, czy umowa datowana na 4 października 1997 r. była nieważna także z uwagi na naruszenie przepisów ustawy o zamówieniach publicznych i również z tego względu nie wywołała skutku w postaci wydłużenia okresu wymaganego dla jej skutecznego wypowiedzenia. Niecelowym było zatem poddanie ocenie pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej związanych z tym zagadnieniem.

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.